

CSERNA-SZABÓ ANDRÁS:

Félelem és reszketés ***Nagyhályogon***

Cserna-Szabó Andrásról az első két kötete után már biztosan lehetett tudni, semmi sem mentheti meg attól, hogy jótollú novellista váljék belőle. A *Félelem és reszketés Nagyhályogon* újdonsága ehhez képest mindössze annyi, hogy ezt a tényt, úgy tűnik, a szerző is elfogadta. Ez a „mindössze” azonban nem is kevés. Túllépve az előző kötetek tobzódó, „mindent bele” elbeszélői és szövegrendezői módszerén, Cserna-Szabó ezúttal egy feltűnően szépen szerkesztett, fegyelmezett és igényes prózakötetet engedett ki a kezei közül.

A tizenöt novella összetartozásáért elsősorban a közös helyszín, Nagyhályog, ez a „seholy sincs, bárhol lehetne” alföldi falu felel. Minden szereplő itt él, ide tér vissza vagy épp innen indul, többnyire azért, hogy szembesüljön önnön, esetleg áldozata végességével. A figurák ugyan vissza-visszatérnek, de nem azért, hogy egy egységes, valahonnan valahová tartó eseményfolyamot rajzoljanak a szövegek mögé. Az időrend nem fontos, az epizódok felcserélhetőek. Nap Levente, a falu mélabús hentese például kettészeli önmagát egy csontfűrészsel a róla szóló történetben, két fejezettel később azonban kiszolgálja a cirkuszba igyekvő Kontra Paliékat.

Történet tehát nincs, csak történetek vannak. Valahol a metafizika és a testiesség (nem pusztán testiség, hiszen játszik itt minden, ami húsból van és nedvezni képes) között feszítette ki az író azt a vékony kötetet, ahol hősei ellejthetik táncukat, és ahonnan aztán rendre alábuknak. Pelle Ágnes például, aki a mindig vidám Kék Holdra igyekezett, egyenesen a moslékos vályúba zuhan vissza. De azért nem mindenki jár ilyen rosszul: Fakír Jóskát csak három törpe erőszakolja meg, Magyar Igazságot, a hárommellű, sárban hempergő leányt pedig végül is senki – és ez jó.

Amúgy van itt minden: kobold, sellő, beszélő kék disznó, démonok, sőt egy alkalommal még a Mikulás is lemerészkedik ebbe a Tisza-parti történetbe, igaz, erre alaposan rá is fázik. Ötletekben, fantáziadús epizódokban a Cserna-Szabó-szövegek eddig sem szűkölködtek – most sincs ez másképp. Új, a kötet egységét erősítő játék a jegyzetapparátus, amiből egy utolsó, tizenhatodik fejezet kerekedik ki. Szabályos, útikönyvekbe illő leírás ez Nagyhályog földrajzáról, éghajlatáról, állatvilágáról és épületeiről. Ügyes húzás, a szerzőnek anélkül sikerül így valamiféle fiktív realitásba betonoznia amúgy sokszor *science fiction*-be hajló történeteit, hogy eközben belenyúljon a novellák autonóm világába.

Összességében érett, profi munka, az eddigi legkiégensúlyozot-

tabb Cserna-Szabó-kötet. Nincsenek benne feltűnően elhibázott darabok, esetleg kedvencek lehetnek, mondjuk a *Diszkókirálynő* vagy az *I.M.P.S.* A korábbi szövegek narrációs túlkapasait és öncélú játékaikat a szerző kíméletlenül kitakarította prózájából. Eltűntek persze a novellaforma szabályait relativizáló, felülbíráló vagy épp felpanaszoló metanovellák is. Ezek itt ízig-vérig novellák, és nem úgy festenek, mint ha bármikor is mások szerettek volna lenni.

Van azonban még valami, ami megváltozott. A régebbi novellák mögött egy megzabolázhatatlan, néha féktelen örömmel, néha dühödten mesélő kamasz-elbeszélő állt. Volt ebben persze nem kevés öntetszelgés, néha vásári ripacskodás is, mégis jellegetesen Cserna-Szabó-i attitűd volt. Mintha az a valaki, aki a történetekért felel, és legalább miközben ír, kénytelen magát prózáírónak tartani, még nem döntötte volna el, hogy hogyan viszonyuljon ön maga szövegélő énjéhez. Megilletődött rácsodálkozással vagy épp elkeseredett felháborodással. Mostanra a mérkőzés eldőlt, a *Félelem és reszketés Nagyhalályon* elbeszélője szájában magabiztos kijelentéssé szelídült a korábban változó hanglejtésű „én novellista vagyok” mondat.

NAGY IMOLA DÓRA

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2003,*
205 oldal, 1690 Ft)

SZŰTS ZOLTÁN:

Ezer ütés percenként

Ha jelen sorok írója történetesen maga Szűts Zoltán volna, akkor e kritika „papírra vetése” mindössze négy percet venne igénybe. Nem cél azonban a sebességet a minőség rovására előtérbe helyezni, így az is megbocsátható, ha Szűts Zoltán sem hasonló gyorsasággal írta meg első novelláskötetének darabjait. Az ifjú szerzőnek eddig több esszéje, tanulmánya, novellája látott napvilágot különböző fórumokon, valamint egy 1998-as verseskötet *Verszelídítés* címmel, még egyetemi évei alatt. „Civilben” az ELTE Modern Magyar Tanszékén a cyberkultúra és a hipertext kérdéseit vizsgálja és oktatja.

Novelláskötetével az idei könyvhéten debütált. Már első pillantásra sem hétköznapi a könyv, a borítón lévő fotót kéretik kizárólag esztétikai és asszociatív szemüveg segítségével vizsgálni, mindezt legalább másfél-két méter tisztas távolságból.

A kötet prózája mélyen elemző, sokrétű, nem nélkülözi a kellő humort, az iróniát, de a bizalmatlanságot és a keserűséget sem. Lendületes, valóban 21. századi írásmód ez, modern, de nem vész el a posztmodern kódében, nem akar kitűnni, hivalkodni vagy másnak látszani, egyszerűen adja magát. Legnagyobb erénye a narráció finom, de